

Talouden tasapainotusohjelma 2026-2029

Kaupunginhallitus 8.6.2026
Kaupunginvaltuusto 15.6.2026

VIITASARI

Pikkasen parempi periferia

Sisältö

1. Tasapainottamisohjelman tausta
2. Tasapainottamisohjelman prosessi
3. Strategiset linjaukset
4. Talouden tasapainottamisen vaikutukset henkilöstöön
5. Päätöksenteko
6. Sopeutustarve, Viitasaaren kaupungin talouden painelaskelma
7. Sopeuttamisen mahdollisuudet
8. Keinovalikoima
9. Toimenpiteiden riittävyys

Tasapainottamisohjelman tausta

- Kaupungin taloudellinen tilanne on viime aikoina heikentynyt nopeasti. Tilikausien 2023 ja 2024 selvästi ylijäämäisistä tuloksista on siirrytty suunnittelunäkymään, jossa pysyvästi alijäämäiset tulokset kertovat menojen ja tulojen kroonisesta epäsuhdasta.
- Kaupunginvaltuusto päätti 15.12.2025 talousarvion hyväksymisen yhteydessä käynnistää talouden tasapainottamisohjelman päivittämisen taloussuunnitelmakaudelle 2026–2028. Edellinen tasapainottamisohjelma on laadittu kevät-kesällä 2024 ja hyväksytty valtuustossa 17.6.2024.
- Kaupunginhallitus nimesi kokouksessaan 12.1.2026 taloustyöryhmään kaupunginjohtajan, talous- ja tietohallintojohtajan, palvelualuejohtajat, elinympäristön ja asumisen, ympäristö- sekä sivistys- ja hyvinvointilautakuntien puheenjohtajat, valtuuston ja hallituksen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat, pääluottamusedustajat sekä kaupunginhallituksen edustajiksi Anna Kemppaisen ja Petri Säterin.
- Tasapainottamisohjelman päivittämisen ja toimenpiteiden toteuttamisen tavoitteena on viimeistään taloussuunnitelmakaudelle 2027–2029 tasapainoinen, kestävä ja vahva kuntatalous, jolla turvataan kaupungin elinvoimaa.

Tasapainottamisohjelman tausta

- Tasapainottamisohjelman laadinnassa Viitasaaren kaupunkia on avustanut Finnish Consulting Group Oy (FCG) asiantuntijat.
- Tasapainottamisohjelman tavoitteena oli löytää kaupungin palveluista säästö- ja sopeutuskohteita noin 2-2,5 miljoonan euron edestä huomioiden kaupungin taloussuunnitelmakaudelle jo suunnitellut toimenpiteet. Tämä kokonaissumma kuitenkin muuttui poisto-ohjelman päivityksen seurauksena ja todellinen tasapainotustarve kohosi reiluun 3 miljoonaan euroon.
- Tasapainottamisohjelmassa on etsitty ensisijaisesti säästötoimenpiteitä, jotka eivät ole kertaluonteisia vaan alentavat toimintakatetta pysyvästi. Toimenpiteet voivat olla tulojen lisäyksiä, menojen vähennyksiä tai rakenteellisia muutoksia palveluverkossa, palveluiden tuottamisessa, henkilöstössä, omaisuudessa sekä konsernirakenteessa.
- Palveluiden tuottamisen kustannukset tulee sopeuttaa siihen rahamäärään, jonka toimintatuotot, verotulot ja valtionosuudet vuosittain tuovat kaupungille.
- Viitasaaren kaupungin talous saadaan tasapainoon vuoden 2029 loppuun mennessä valtuuston, hallituksen sekä lautakuntien sitoutuessa talouden tasapainottamiseen ja toimenpiteiden täytäntöönpanoon hallintosäännön mukaisin päätäntävaltuuksin.

Tasapainottamisohjelman prosessi

Tammikuu

- Taloustyöryhmän perustaminen kh 12.1.2026.
- Taloustyöryhmän 1. kokous 26.1.2026: tausta-aineisto ja painelaskelma.
- Sopeutustavoitteen linjaus.
- Haastatteluiden käynnistyminen.

Helmikuu

- Haastatteluiden jatkuminen.
- Jory: analyysin poikkeamat ja johtoryhmän aihio sopeutustoimiksi.
- Muu operatiivinen valmistelu.

Maaliskuu

- Taloustyöryhmän II-kokous 2.3.2026: sopeutustyötä rajaavat keinot.
- Työn lopullinen rajaaminen + mahdolliset muut menettelyt.
- Kaupunginhallituksen väliraportti 9.3.2026.
- Taloustyöryhmän 3. kokous 25.3.2026: valmistellut keinot, lisäselvitykset, evaus.
- Valtuuston iltakoulu 23.3.2026 pidettävän kokouksen yhteydessä.

Huhtikuu

- Loppuraportin ja sopeutuspaketin kokoaminen.
- 3. Ja 4. taloustyöryhmän kokous, keinovalikoiman hyväksyminen ja paketin hyväksyminen.
- Esittelyt henkilöstölle ja päättäjille, mahdolliset muut menettelyt.
- Valtuuston esittely 20.4.2026..

Toukokuu/ kesäkuu

- Taloustyöryhmän 5. ja 6.kokous.
- Kaupunginhallituksen käsittely 8.6.2026
- Kaupunginvaltuuston käsittely 15.6.2026
- Henkilöstöinfot ja toimenpiteiden toimeenpanon käynnistäminen kesän aikana.

Tasapainottamisohjelman prosessi

- Tasapainottamisohjelman laadintaa on ohjannut kaupunginhallituksen 12.1.2026 nimeämä talousryhmä, jonka puheenjohtajana on toiminut kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen. Talousryhmä on kokoontunut kuusikertaa.
- Valtuustoa on informoitu tasapainottamistyöstä 3 kertaa (23.3.2026, 20.4.2026 ja 4.5.2026). Valtuusto on puheenjohtajan johdolla kokoontunut iltakouluun vielä ennen päätöskäsittelyä.
- Tasapainottamisohjelman laatimiseksi FCG:n asiantuntijat ovat laatineet talous- ja toiminta-analyysin, jonka perusteella on arvioitu kaupungin tuottamien palvelujen kustannuksia verrattuna vastaaviin verrokkikuntiin. Lisäksi on tehty tarkentavia yksikkökohtaisia kustannusvertailuja, perusopetuksen palvelutarpeen kehittymisen ennustetta kouluittain sekä kaupungin kiinteistökokonaisuuden kartoittamista.
- Tausta-analyysiä on täydennetty viranhaltijoiden sekä valtuuston ja kaupunginhallituksen puheenjohtajien haastatteluilla, joita tehtiin yhteensä 13 (18 haastateltavaa). Keinovalikoimaa on valmisteltu yhdessä Viitasaaren kaupungin viranhaltijoiden kanssa. Lisäksi henkilöstölle on lähetetty talouskysely ja myös kuntalaisten mielipiteitä ja näkökulmia on kartoitettu kyselyn avulla.
- Työn lopuksi talousryhmä valitsi talouden sopeutuksen näkökulmasta tarkoituksenmukaisimmat keinot, jotka etenevät päätöksentekoon.
- Tasapainottamisohjelmapäätös on luonteeltaan puitepäätös. Yksittäiset keinot päätetään hallintosäännön mukaisin toimivaltuuksin, osana kunkin vuoden talousarviovalmistelua tai operatiivista johtamista.
- Taloustyöryhmä päätti toimenpiteistä, joista laaditaan vielä erilliset kirjalliset vaikutusarviot. Tämä kokonaisuus on osa talouden tasapainotuksen kokonaispakettia. Henkilöstöä on informoitu prosessin etenemisestä säännöllisesti järjestetyssä henkilöstöinfoissa ja esihenkilöitä tiimitreffien yhteydessä.

Strategiset linjaukset

- Talouden tasapainotus ei ole vain säästöjen etsimistä, vaan strateginen valinta siitä, millaisena kaupunkina haluamme toimia jatkossa.
- Kun tavoitteena on noin 3 miljoonan euron sopeutus, ratkaisevaa **on mitä säästetään – ja mitä ei.** Kaikki eurot eivät ole samanarvoisia. Osa ratkaisuista voi heikentää kunnan elinvoimaa enemmän kuin tuo säästöjä.
- **Keskeinen tavoite on, että olemme jatkossakin hieman parempi periferia: kaupunki, jossa arki toimii, palvelut ovat saavutettavia ja elämä tuntuu sujuvalta.**

Strategiset linjaukset

- Edellä avattu tarkoittaa siis käytännössä kolmea asiaa:

1. Suojataan arjen kannalta kriittiset palvelut

→ Toimivat sivistyspalvelut ovat kunnan vetovoiman ydin. Näihin kohdistuvat heikennykset näkyvät nopeasti muuttoliikkeessä ja hyvinvoinnissa. Seutukaupunkiajattelu. Mitä ovat toimivat peruspalvelut?

2. Vältetään näennäissästöjä

→ Lyhyen aikavälin säästö ei ole todellinen säästö, jos se kasvattaa kustannuksia myöhemmin. Erityisesti ennaltaehkäisevien palveluiden leikkaukset ovat tässä riski.

3. Huomioidaan kokonaisvaikutukset, ei vain eurot

Jokaisella toimenpiteellä on vaikutuksia:

- kuntalaisiin ja eri alueisiin
- henkilöstöön ja toteuttamiskykyyn
- kunnan vetovoimaan ja maineeseen.

Strategiset linjaukset

- Hyvä ratkaisu on sellainen, jossa taloudellinen hyöty ja strateginen kestävyys ovat tasapainossa.
- Lopulta kysymys ei ole vain taloudesta, vaan suunnasta: teemmekö ratkaisuja, jotka hiljalleen heikentävät kuntaa – vai sellaisia, joilla sopeudumme mutta säilytämme sen, mikä tekee meistä hyvän paikan elää ja asua. Tehdyt päätökset tulee huomioida myös kaupunkistrategian päivittämistyössä. Tärkeää on havaita selkeästi 2020-luvulla erittäin paljon muuttunut kuntien toimintaympäristö ja ennen kaikkea kuntien tulorahoitus.
- Taloustyöryhmän tehtävä on varmistaa, että tämä tasapaino löytyy ja antaa esityksensä tehtävistä toimenpiteistä kaupunginhallitukselle ja –valtuustolle. Toimeenpanosta vastaa koko organisaatio.

Henkilötyö ja sen hinta 2025

TP 2025: Henkilötyövuodet HTV2

Kuukausipalkkaiset	268,07
Tuntipalkkaiset	10,48
Lisä- ja ylityöt	2,26
Yhteensä	280,80

TP 2025: Henkilöstökulut

Kaikki henkilöstökulut	14.938.048
Luottamushenkilöt	-111.380
Henkilöstökulut	14.826.668
Sisältää eläkemaksun tasausta	347.008

Henkilötyövuosi kuvaa palkansaajan työtä kokoaikaiseksi laskettuna.

Teoreettinen HTV1 $\neq$ toteutunut HTV2.

HTV2 sisältää vain palkallisen ajan.

Lisä- ja ylityöt huomioitu henkilötyövuosina.

Henkilöstökulut sisältää palkkauskulut, eläke- ja muut henkilösivukulut, eläkemaksun tasauksen, erilliskorvaukset, jaksotukset, sv-korvaukset.

Keskimääräinen henkilötyön hinta 2025:
henkilöstökulut / htv = 52.801 euroa / htv

Henkilötyö ja sen hinta 2025

	henkilöstökulut	HTV2	euroa / htv	euroa / h
Hallinto- ja elinvoimapaalvelut	705 528	8,10	87 117	50,50
Työllisyyspalvelut	265 031	7,47	35 472	20,56
Sihy hallinto + hyte	272 307	3,97	68 581	39,76
Varhaiskasvatus	2 451 716	59,83	40 976	23,75
Perusopetus	4 431 004	75,48	58 704	34,03
Lukio	716 877	9,12	78 634	45,59
Musiikkiopisto	405 662	9,08	44 653	25,89
Vapaa-aika	591 547	14,82	39 910	23,14
Elas hallinto	158 794	2,00	79 397	46,03
Yhdyskuntatekniikka	561 353	12,16	46 162	26,76
Kiinteistöpalvelut	939 927	19,39	48 483	28,11
Ruokapalvelut	380 664	9,42	40 397	23,42
Puhtauspalvelut	690 591	20,66	33 431	19,38
Maankäyttö	165 707	3,00	55 236	32,02
Ymp hallinto	63 719	3,33	19 145	11,10
Rakennusvalvonta	279 861	3,99	70 109	40,64
Ympäristönsuojelu	259 200	2,95	87 844	50,92
Ympäristöterveysvalvonta	421 909	5,30	79 606	46,15
Eläinlääkintä	799 935	8,61	92 931	53,87
Eläinsuojelu	187 792	2,16	86 965	50,41

Henkilötyön hinta vastuualueittain 2025

Karkea tapa laskea monimutkaista asiaa → suuntaa-antavaa tarkastelua.

Kirjanpito- ja hr-datan kohdistuksissa pientä epätarkkuutta, mikä korostuu pienillä vastuualueilla.

Henkilöstökulut sisältää palkkauskulut, eläke- ja muut henkilösivukulut, osuuden eläkemaksun tasauksesta (jaettu henkilöstömenojen suhteessa), erilliskorvaukset, jaksotukset, sv-korvaukset.

Laskennallinen vuosityö on noin 1.725 tuntia.

Talouden tasapainottamisen vaikutukset henkilöstöön

- Ohjelman täytäntöönpanolla tulee olemaan vaikutuksia myös henkilöstöön.
 - Keinovalikoiman yhteenlaskettu henkilöstövaikutus on noin 9 - 11 htv vuosien 2027-2029 aikana.
 - Henkilöstön vähennykset toteutuvat pääsääntöisesti eläköitymisiä ja määräaikaistsuuksia hyödyntämällä.
 - Keinovalikoima ei sisällä henkilöstön lomautusta.
- Henkilöstövaikutukset jakautuvat seuraavasti:
 - Palvelujen tuottamis- ja toteutustapojen muutokset vaikuttavat tehtäväkuviin ja tehtäväjärjestelyihin.
 - Työtehtävien suoritustaikka saattaa muuttua
 - Henkilökunnan ja luottamushenkilöiden **muistamisohjeet (4.3.2025 § 55) liittyvää ohjeistusta** päivitetään
 - Muun muassa palvelujen lakkauttamisesta/vähentämisestä johtuva henkilöstön vähennystarve hoidetaan ensisijaisesti eläköitymisen kautta
 - Määräaikaisen henkilöstön ja sijaisten palkkaamisen rajoittaminen
 - Viitasaaren kaupunki käy asianmukaiset YT menettelyt henkilöstövaikutuksista ennen toimenpiteen täytäntöönpanon sisältävän talousarvion päätöksentekoa.

Päätöksenteko

- Talousryhmän kokoama talouden tasapainottamisen keinovalikoima annetaan kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle käsiteltäväksi ja päätöksentekoa varten.
 - Kaupunginhallituksen käsittely 8.6.2026
 - Valtuuston käsittely 15.6.2026
- Talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2026-2029 on luonteeltaan puitepäättös. **Yksittäiset keinot päätetään ja toimeenpannaan hallintosäännön mukaisin toimivaltuuksin osana kunkin vuoden talousarviovalmistelua tai operatiivista johtamista.**

Sopeutustarve

FCG painelaskelmat

VIITASAARI

Pikkasen parempi periferia

Painelaskelman perusteella kaupungin talous on alijäämäinen koko tarkastelujakson.

Toimintakatteen vuosittainen kasvu on liian korkea verorahoituksen ennakoituun kasvuun nähden. Vuodet 2026-27 ovat erityisen haasteelliset.

Vuosikate ei riitä poistoihin eikä nettoinvestointeihin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate säilyy positiivisena vielä 2020-luvun.

Vuonna 2028 valtionosuuksien tasoa parantaa kertaluontoisesti soten jälkikäteistarkistuksen (3 v) poistuminen, vaikutus noin +240 000 euroa.

Viitasaaren taloudessa on painelaskelman perusteella vuodesta 2025 eteenpäin ilman toimenpiteitä useamman miljoonan euron rakenteellinen alijäämä, noin 10 % toimintakatteesta.

Toiminnan nettokustannusten tulisi alentua pysyvästi noin 2-2,5 miljoonaa euroa vuositasolla.

Viitasaari								
Väestöennusteena: Tilastokeskus 2024 (vuoden 2025 toteumalla oikaistu)								
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Asukasluku	5 764	5 686	5 607	5 535	5 469	5 405	5 342	5 289
Veroprosentti	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40
Toimintakate, 1000 €	-16 713	-18 620	-19 317	-20 121	-20 963	-21 631	-22 336	-23 052
Toimintakatteen muutos, 1000 €	-793	-1 908	-697	-803	-843	-668	-705	-716
...muutos, %:a	5,0 %	11,4 %	3,7 %	4,2 %	4,2 %	3,2 %	3,3 %	3,2 %
Kunnallisvero, 1000 €	8 967	8 371	9 014	8 964	9 111	9 326	9 516	9 726
Kiinteistövero, 1000 €	2 103	2 097	2 119	2 130	2 141	2 152	2 163	2 175
Osuus yhteisöveron tuotosta, 1000 €	2 434	2 309	2 342	2 495	2 608	2 692	2 773	2 856
Verotulot yhteensä, 1000 €	13 504	12 777	13 476	13 588	13 859	14 171	14 452	14 757
Verotulojen muutos, 1000 €	710	-727	699	113	271	311	281	305
...muutos, %:a	5,6 %	-5,4 %	5,5 %	0,8 %	2,0 %	2,2 %	2,0 %	2,1 %
Valtionosuudet, 1000 €	8 029	8 208	7 586	7 667	7 830	7 942	7 980	8 048
Valtionosuuksien muutos, 1000 €	-1 705	179	-622	81	163	112	38	68
...muutos, %:a	-17,5 %	2,2 %	-7,6 %	1,1 %	2,1 %	1,4 %	0,5 %	0,8 %
Verorahoitus yhteensä, 1000 €	21 533	20 985	21 062	21 255	21 689	22 113	22 433	22 805
Verorahoituksen muutos, 1000 €	-994	-548	77	193	434	424	320	373
...muutos, %:a	-4,4 %	-2,5 %	0,4 %	0,9 %	2,0 %	2,0 %	1,4 %	1,7 %
Käyttökate, 1000 €	4 820	2 364	1 744	1 134	726	482	97	-247
Rahoituserät, 1000 €	-90	280	173	117	56	-5	-49	-103
Vuosikate, 1000 €	4 730	2 644	1 917	1 251	782	477	48	-349
Poistot ja arvonalentumiset, 1000 €	3 579	3 010	2 836	2 852	3 051	3 014	2 994	2 988
Tilikauden tulos, 1000 €	1 137	-366	-919	-1 601	-2 269	-2 537	-2 946	-3 337
Tilinpäätössiirot, 1000 €	1 130	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ali/ylijäämä, 1000 €	7	-366	-919	-1 601	-2 269	-2 537	-2 946	-3 337
Kertynyt ali/ylijäämä, 1000 €	26 348	25 982	25 063	23 462	21 194	18 657	15 711	12 374
Kertynyt ali/ylijäämä, €/as	4 571	4 569	4 470	4 239	3 875	3 452	2 941	2 340
Nettoinvestoinnit, 1000 €	1 189	4 357	4 916	2 687	4 065	1 967	1 956	1 946
Lainakanta, 1000 €	5 058	6 746	9 789	11 284	14 610	16 145	18 103	20 450
Lainakannan muutos, 1000 €	-5 613	1 687	3 043	1 495	3 326	1 535	1 958	2 347
Lainakanta, €/as	878	1 186	1 746	2 039	2 671	2 987	3 389	3 867

Päivitetty painelaskenta 5/2026. Laskennassa käytetyt tiedot ja tietoa painelaskelmasta

Painelaskelma:

- Käsitteellisesti painelaskelma perustuu trendiin ja siihen, että paine saadaan ulos olettaen, että mikään käyttäytymisessä ei muutu.
 - **Trendi- tai painelaskelma ei ole ennuste.**
-
- Vuoden 2025 tiedot Viitasaaren tilinpäätöksen mukaisesti.
 - 2026 toimintakate Viitasaaren talousarvion mukaisesti. Vuodesta 2027 eteenpäin toimintakatteen muutos FCG:n laskentamallin mukaisesti. Huomioi inflaation, asukasluvun muutoksen sekä Viitasaaren aiempien vuosien toimintakatteen kasvutrendin.
 - **Verotulot vuosina 26-28 Kuntaliiton viimeisimmän veroennustekehikon (5/26) mukaisesti.** Jatkettu FCG:n veromallilla vuoteen 2031 saakka.
 - Vuoden 2026 valtionosuudet VOS-päätösten mukaisesti ja 2027 tuoreimman VM:n ennakkollisen valtionosuuslaskelman mukaan. **Siitä eteenpäin jatkettu FCG:n valtionosuusmallilla, jossa huomioidaan vos-kriteerit, ikäluokkien kehitys ja inflaatio nykyisellä lainsäädännöllä.**
 - Väestöennusteena käytetty Tilastokeskuksen vuoden 2024 väestöennustetta, jota on oikaistu vastaamaan vuoden 2025 väestön ennakkotietoja.
 - Poistot 2026 Viitasaaren päivitetyn poistosuunnitelman mukaan (Viitasaaren poistosuunnitelma muutettu vuoden 2026 alusta kuntien kirjanpito-ohjeiden mukaiseksi). Kasvattaa merkittävästi vuoden 2026 poistojen määrää ja vuodesta 2027 eteenpäin noin 1 miljoonalla eurolla (poistot Viitasaaren kaupungilta saadun arvion mukaan).
 - Investoinnit 2026-2028 Viitasaaren investointisuunnitelman mukaan.

Talouden painelaskelma, toukokuu 2026

Toukokuun päivitetyn painelaskennan perusteella vuosikate on noin 100-150 000 euroa vahvempi kuin maaliskuun tilanteessa.

Tähän vaikuttaa vahvimmin parantunut yhteisöveroennuste sekä valtionosuuden tasoa parantanut veromenetysten kompensatio ja verotulojen tasaus, joiden positiivinen vaikutus oli suurempi kuin valtionosuuteen tehty indeksivähennys.

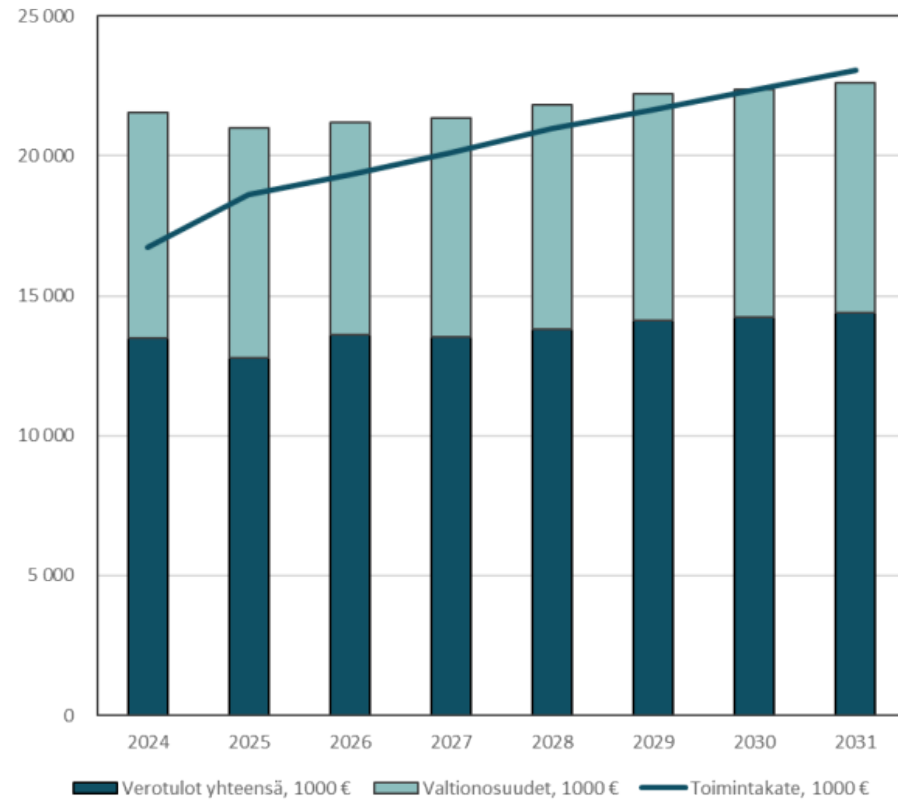
Vuosittainen tilikauden alijäämä on kuitenkin heikentynyt maaliskuun 2026 tilanteesta noin 800 000 – 1 milj. euroa poistosuunnitelman muutoksen aiheuttaman poistotason nousemisen vuoksi.

Toiminnan nettokustannusten tulisi alentua pysyvästi noin 3 miljoonaa euroa vuositasolla.

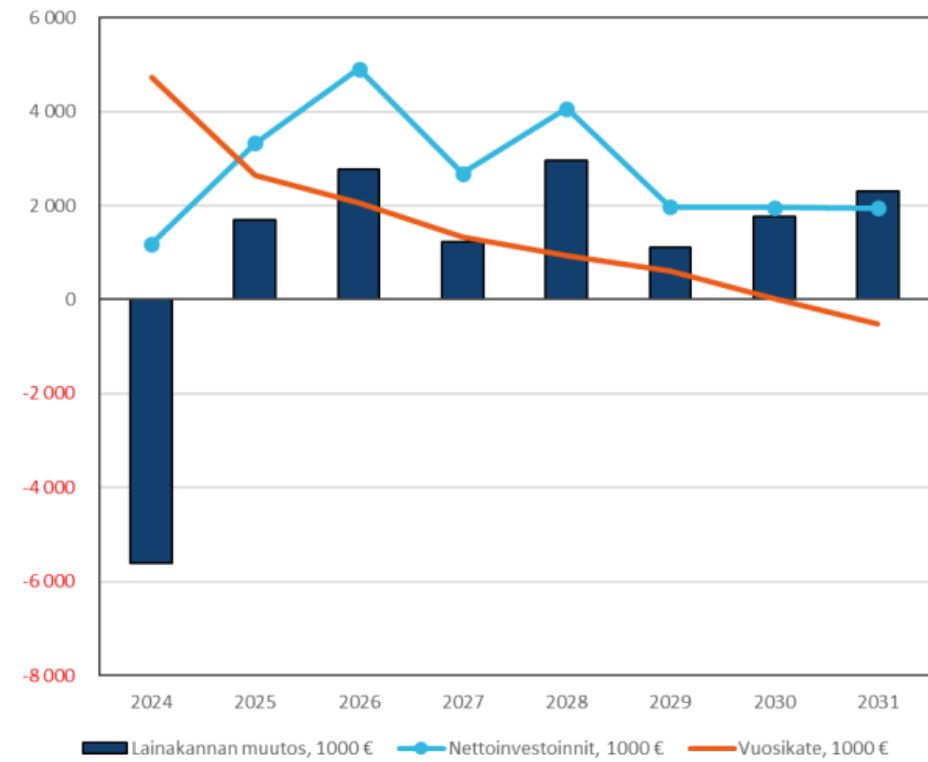
Viitasaari								
Väestöennusteena: Tilastokeskus 2024 (vuoden 2025 toteumalla oikaistu)								
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Asukasluku	5 764	5 695	5 607	5 535	5 469	5 405	5 342	5 289
Veroprosentti	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40
Toimintakate, 1000 €	-16 713	-18 613	-19 317	-20 121	-20 963	-21 631	-22 336	-23 052
Toimintakatteen muutos, 1000 €	-793	-1 900	-705	-803	-843	-668	-705	-716
...muutos, %:a	5,0 %	11,4 %	3,8 %	4,2 %	4,2 %	3,2 %	3,3 %	3,2 %
Kunnallisvero, 1000 €	8 967	8 371	9 083	8 902	9 066	9 243	9 279	9 343
Kiinteistövero, 1000 €	2 103	2 097	2 095	2 106	2 116	2 127	2 139	2 150
Osuus yhteisöveron tuotosta, 1000 €	2 434	2 309	2 436	2 509	2 636	2 735	2 817	2 901
Verotulot yhteensä, 1000 €	13 504	12 777	13 614	13 516	13 819	14 105	14 234	14 394
Verotulojen muutos, 1000 €	710	-727	838	-98	303	286	129	160
...muutos, %:a	5,6 %	-5,4 %	6,6 %	-0,7 %	2,2 %	2,1 %	0,9 %	1,1 %
Valtionosuudet, 1000 €	8 029	8 208	7 586	7 818	7 999	8 121	8 152	8 210
Valtionosuuksien muutos, 1000 €	-1 705	179	-622	232	181	122	31	58
...muutos, %:a	-17,5 %	2,2 %	-7,6 %	3,1 %	2,3 %	1,5 %	0,4 %	0,7 %
Verorahoitus yhteensä, 1000 €	21 533	20 985	21 200	21 334	21 818	22 226	22 386	22 604
Verorahoituksen muutos, 1000 €	-994	-548	215	134	484	408	160	218
...muutos, %:a	-4,4 %	-2,5 %	1,0 %	0,6 %	2,3 %	1,9 %	0,7 %	1,0 %
Käyttökate, 1000 €	4 820	2 372	1 883	1 213	854	595	50	-448
Rahoituserät, 1000 €	-90	280	173	123	71	20	-16	-67
Vuosikate, 1000 €	4 730	2 652	2 056	1 337	925	614	34	-515
Poistot ja arvonalentumiset, 1000 €	3 579	4 075	5 380	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Tilikauden tulos, 1000 €	1 137	-1 423	-3 324	-2 663	-3 075	-3 386	-3 966	-4 515
Tilinpäätössiirrot, 1000 €	1 130	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ali/ylijäämä, 1000 €	7	-1 423	-3 324	-2 663	-3 075	-3 386	-3 966	-4 515
Kertynyt ali/ylijäämä, 1000 €	26 348	25 055	21 731	19 068	15 993	12 607	8 641	4 126
Kertynyt ali/ylijäämä, €/as	4 571	4 400	3 876	3 445	2 924	2 333	1 618	780
Nettoinvestoinnit, 1000 €	1 189	3 332	4 916	2 687	4 065	1 967	1 956	1 946
Lainakanta, 1000 €	5 058	6 746	9 509	10 743	13 707	14 831	16 600	18 895
Lainakannan muutos, 1000 €	-5 613	1 687	2 764	1 234	2 964	1 124	1 770	2 295
Lainakanta, €/as	878	1 185	1 696	1 941	2 506	2 744	3 107	3 572

Talouden kestämyksen yhtälö

Toimintakate ja verorahoitus, 1000 €

Nettoinvestoinnit, vuosikate ja lainakannan muutos, 1000 €

Sopeutustarve taloussuunnittelukaudella 2026-2029

- Toukokuussa 2026 päivitetyn painelaskelman mukaan Viitasaaren kaupungin sopeutustarve on poistosuunnitelman muutoksen jälkeen noin 3 miljoonaa euroa.
- Sopeutustarve on pysyvä eli kaupungin taloudessa on rakenteellinen tulojen ja menojen epätasapaino. Epätasapaino johtuu kaupungin perustoiminnan kustannusten kasvusta suhteessa tulojen kasvuun.
- Toiminnan nettokustannusten tulisi siis alentua pysyvästi noin 3 miljoonaa euroa vuositasolla.

Kaupungin talouden sopeuttamisen mahdollisuudet

VIITASAARI

Pikkasen parempi periferia

Kuntatalouden haasteet yleisesti

- Rakenteellinen tulojen ja menojen epätasapaino
 - Kasvava tarve pysyville sopeutusratkaisuille
 - Kustannuksia nostavat erityisesti ansiokehitys, hintojen nousu ja korkokustannukset
 - Työttömyyskehitys, kuntien sakkomaksut, toimeentulotukimenojen kasvu
- Väestönkehityksen aiheuttama eriytyminen ja vaikutukset verorahoitukseen
 - Kasvavissa kunnissa investointipaineet, supistuvissa sopeutustarve
- Valtion rahoituksen ennakoinnattomuus ja julkisen talouden sopeutuspaine
- Korkea investointitaso ja sen mukanaan tuomat riskit
 - Investointitaso pysyy koko kuntakentässä korkeana (koulut, päiväkodit, liikenne- ja yhdyskuntainfra, ilmasto- ja energiaratkaisut, olemassa olevan rakennuskannan korjausvelka)
- Kiinteistöriskit
 - Tyhjät ja vajaakäyttöiset rakennukset
 - Mitä kunnan kannattaa omistaa ja mitä ei? Mitä kiinteistöjä kunnan kannattaa kehittää ja mitä ei?

Väestönkehitys

- Kuntien taloutta ja tulevaisuutta haastaa erityisesti väestökehitys
 - Lasten ja työikäisten määrä vähenee edelleen rajusti, erityisesti maaseutualueilla
- Kuntien menoista keskimäärin noin 70 % kohdistuu sivistyspalveluihin
- Väestökehitys vaikuttaa sekä valtionosuuksiin että verotuloihin
 - Valtionosuudet määräytyvät ensisijaisesti asukkaiden ikärakenteen perusteella → kunnan ikärakenteen muutos on merkittävässä roolissa.
- Asukasluvun muutoksen aiheuttamat kustannussäästöt tai lisäkustannukset liittyvät kunnan peruspalveluiden kustannuksiin.
 - Asukasluvun laskun mahdollistama kustannussäästö vaatii palvelurakenteen muokkausta, esim. lasten määrän aleneman pitäisi vaikuttaa palveluverkkoon/toiminnan järjestämiseen.
 - Huomioitava myös pedagogiset asiat.

Sopeutuvuuden haasteet yleisesti

- Kuntien tehtävät ovat ajan saatossa monipuolistuneet ja nykyään vapaaehtoisten elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämisen tehtävät muodostavat niin ison osan kuntien tekemisestä, että niistä on muodostunut käytännön elämässä ”pakollisia”.
- Ne eivät ole siis pakollisia tai säädeltyjä lainsäädännön näkökulmasta – eivätkä kuntien valtionosuusrahoituksen, mutta poliittisen päätöksenteon, viranhaltijoiden tekemisen ja kuntalaisten odotusten perusteella ne ovat vähintäänkin perustehtäville rinnasteisia.
- Tämä tekee talouden sopeuttamisesta erityisen haasteellista siksi, että kuntalaiset ovat vuosien ja vuosikymmenien aikana tottuneet palvelutasoon ja -valikoimaan, jossa vapaaehtoisella elämänlaadulla on merkittävä osa ja kunnan toiminnassa vapaaehtoisuus voi olla sementoitu rakenteisiin mm. investoinneilla.
 - Kunnilla on suuri sopeutustarve ja merkittävä investoinneista johtuva velkaantuminen
 - Sopeutuskokonaisuuden näkökulmasta löysää ei välttämättä löydy jo ennestään tiukille vedetyistä perustehtävistä (hallinto, opetus ja kasvatusta), vaan elinvoima- ja -laatupalveluista – joihin ei saisi koskea.
 - Osassa kuntia elinvoima- ja laatupalvelut ovat puolestaan hyvin vähäisiä, jolloin on pakko läpikäydä perustehtävät, niiden taso, laatu ja laajuus sekä tehostamisen mahdollisuudet.

Kuntien pakolliset tehtävät

Hallinto ja demokratia

- Vaalit
- Kunnan hallinto ja päätöksenteko
- Lakisääteinen omistajaohjaus

Sivistys

- Varhaiskasvatus
- Esi- ja perusopetus
- Oppilashuolto (kunnan osuus)

Työllisyydenhoito

- Paikallisen elinvoiman, hyvinvoinnin ja työnantajayhteistyön edistäminen sekä kuntalähtöinen ennakointi

Yhdyskuntatehtävät

- Kaavoitus
- Rakennusvalvonta
- Ympäristöterveydenhuolto

Perusinfra

- Katujen ja yleisten alueiden hoito
- Vesihuolto

- Lakisääteiset palvelut ovat kuntien **pakollisia ydintehtäviä**, joiden järjestäminen perustuu lakiin, ja joiden vähimmäistaso on määritelty säädöksissä.
- **Valtionosuusjärjestelmä** rahoittaa edellä mainittuja peruspalveluja yleiskatteisesti. Valtionosuudet **eivät ole korvamerkittyjä**, mutta niiden tarkoitus on **kattaa lakisääteisten palvelujen kustannuksia** eivätkä ne ylitä palvelujen tuottamismenoja.

Vapaaehtoiset palvelut, jotka muuttuvat lakisääteiseksi, jos kunta ottaa palvelun tuottaakseen

- Kunta valitsee, haluaako se tuottaa ko. palveluita - ja sen jälkeen laki määrittää, miten palveluita on tuotettava esim.
 - **Lukiokoulutus** (OKM:n rahoittama, mutta järjestämis päätös on kunnalla)
 - **Laajennettu aamu- ja iltapäivätoiminta**
 - **Laajempi oppilashuollon palvelukokonaisuus** kuin laki vähimmäisenä edellyttää
 - **Kulttuuri- ja vapaan sivistystyön laajennettu tarjonta**, jos kunta päättää ylläpitää toimijoita (teatteri, orkesteri, museo).
- Näihin tehtäviin liittyy erillinen OKM:n valtionosuus tai muu valtion rahoitus (esim. alueellisen vastuumuseon ylläpito).

Varsinaiset vapaaehtoiset palvelut

- Varsinaiset vapaaehtoiset palvelut ovat kunnalle **valinnaisia**, eli niiden olemassaolo, taso ja laajuus **ovat poliittisia valintoja**.
- **Yleisimmät vapaaehtoiset palvelut:**
 - Kulttuuripalvelut: kirjaston lisäpalvelut, tapahtumat, festivaalit
 - Liikuntapaikat ja harrastuspalvelut yli minimin
 - Kaupunkikehityshankkeet, keskustojen viihtyisyshankkeet
 - Matkailun ja elinkeinojen edistäminen
 - Kehitysyhtiöt ja yritystuet
 - Markkinointi, brändäys, vetovoimahankkeet
 - Laajennettu nuoriso- ja yhteisötoiminta
- Varsinaisille vapaaehtoisille palveluille on tunnusomaista, että niitä koskeva lainsäädäntö on hyvin väljää ja jättää kunnallisen itsehallinnon päätettäväksi laajuus ja laatukysymykset sekä toteutustavan valinnan.
- Varsinaisten vapaaehtoisten palvelujen valtionosuusrahoitus on tyypillisesti joitakin euroja – kymppinä / asukas. Esim. HYTE kertoimen perusteella maksettava valtionosuus on noin 20 €/asukas (Viitasaari 21 €/as., yht. noin 118 000 € vuonna 2026 peruspalvelujen valtionosuuden lisäosa).

Yleiset havainnot Viitasaaren palvelutuotannosta

- Viitasaaren kaupungin palveluissa näkyy perustehtävän ylittävä laatu, riittävän tason ylittävä resursointi sekä ei-lakisääteisten palveluiden laajuus.
- Ekstra näkyy sekä valittuina palveluina, palvelulaatuna ja palveluiden monipuolisuutena. Se näkyy henkilöstöresursointina, hankintoina, tiloina, tapahtumina.
- Sopeuttamisen mahdollisuuksia on niin lakisääteisten palveluiden tuottamisen tehostamisessa kuin vapaaehtoisten palveluiden karsimisena.
- Palveluvalikoiman tason ja laajuuden on mahdollistanut menneiden vuosien hyvä taloudellinen tilanne ja tulorahoituksen riittävyys. Nyt ollaan sen edessä, että nykyinen ja ennustettu tuleva tulorahoitus ei enää mahdollista yhtä kattavan palvelutason ylläpitämistä. **Tulorahoituksen riittämättömyyden tasoa kuvaa hyvin se, että nykyisen palvelutason ja resurssoinnin ylläpitäminen tarkoittaisi noin 2 %-yksikön korotustarvetta kunnallisveroprosenttiin (10,4!) mikäli talouden tasapainottaminen hoidettaisiin kokonaan verorahoituksen lisäämisen kautta.**
- Talouden sopeuttamisen näkökulmasta on tärkeää, että a) kaupunki pystyy tuottamaan **pakolliset tehtävät** hyvin **taloudellisesti** ja b) tunnistamaan pakollisen ja vapaaehtoisen palvelutuotannon rajat ja tarvittaessa **säättämään vapaaehtoista tekemistä** niin, että se pysyy taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävällä tasolla.
- Sopeuttamisen yhteydessä on muistettava, että myös kehittämistoimia tarvitaan, jotta asiat voidaan tehdä tulevinä vuosina kustannustehokkaammin. Kehittämistoimet vaativat alkuvaiheessa panostuksia, mutta tuovat käyttötalouden elinkaarivaikutusten kautta helpotusta tulevien vuosien talouteen. Erityisesti kehittämistoimien tarpeellisuuden osalta on noussut esiin automaation, järjestelmien ja tiedolla johtamisen kehittäminen. Kehittäminen on jäänyt kaiken muun jalkoihin.

Asiat, joihin tulisi erityisesti kiinnittää huomiota

- Hallintopalveluissa/yleisissä palveluissa prosessit tulee saada yksinkertaisemmiksi, manuaalista työtä vähemmäksi ja ohjausta yhtenäisemmäksi. Lisäksi kustannusten juustohöyläystä on mahdollista tehdä.
- Varhaiskasvatuksessa pienten yksiköiden tehokkuutta tulee tarkastella. Varhaiskasvatuksen kustannustaso on korkea, erityisesti henkilöstökustannukset. Sijaiskustannusten alentaminen, hoitaja- ja avustajaresurssien tarkastelu. Vaatii yleensä myös toimintatapojen tarkastelua ja muutoksia.
- Lasten määrän vähenemä tulee ottaa huomioon niin varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, lukion kuin nuorisopalveluiden palvelutuotannossa ja resurssoinnissa (opettajat, avustajat, hoitajat, ateriat, kuljetus, tarvikehankinnat). Vähenemää on jo tapahtunut, onko tähän reagoitu? Valtionosuusrahoitus reagoi, sopeutuuko palvelutuotanto?
- Palveluverkon osalta lasten määrän ja investointitarpeiden kehittymistä tulee seurata ja tarvittaessa tehdä ratkaisuja. Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat nykyisellään korkeat ja uhkaavat nousta merkittävästi edelleen tulevina vuosina.
- Vapaa-aikapalvelujen puolella (kulttuuri, liikunta, kansalais- ja musiikkiopisto) on kiinnitettävä huomiota toimintojen kustannustehokkuuteen ja palvelutason supistamiseen.
- Kiinteistöomaisuus tulee mitoittaa palvelutuotannon tarpeeseen ja talouden realiteetteihin. Kiinteistökehittämisen osalta tulee muodostaa strategiset suuntaviivat tulevaisuuden osalta.
- Siivouksen, kiinteistöjen ja ulkoalueiden hoidon osalta tulee tarkastella mahdollisuudet toiminnan kustannustehokkuuden parantamiseksi sekä oman ja ulkoistetun palvelutuotannon vaihtoehdot tarkastella.
- Maksujen ja taksojen tarkastaminen läpi palvelujen (mm. liikunta, tapahtumat, hulevesi, kansalais- ja musiikkiopisto, apip-maksut).

Laskennallinen sopeutuspotentiaali

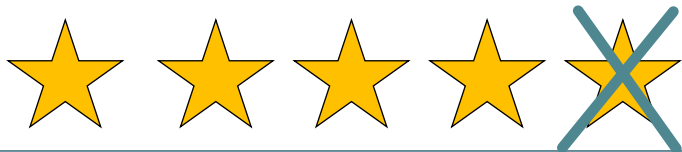
- = kuinka paljon Viitasaaren kaupungin palvelutuotannon nettokustannus eroaa kuntatyyppiin (+-30 % asukasluvultaan vastaavien kuntien keskiarvo) ja Manner-Suomen kuntien keskiarvosta /TP 2024.
- Viitasaaren talouden tasapainoon saattaminen ei vaadi ”tuhkatkin pesästä” –sopeutusta, vaikka se siltä saattaa aluksi tuntua.
- Sopeutumiseen riittää keskiarvoon laskeutuminen keskeisimmissä **perustehtävissä ja vapaaehtoisen kokonaisuuden kohtuullistaminen.**

Viitasaari		
Sopeutuspotentiaali (€), suhteessa:	Koko maahan	Kuntatyyppiin
Varhaiskasvatus, perusopetus ja lukio	1 852 924	815 791
Muut opetuspalvelut, kulttuuripalvelut	427 315	678 124
Yleishallinto ja muut palvelut	3 705 782	2 538 210
Yhteensä:	5 986 021	4 032 124

Viitasaari		
Sopeutuspotentiaali (€), suhteessa:	Koko maahan	Kuntatyyppiin
Varhaiskasvatus	107 465	129 883
Esiopetus	238 418	148 419
Perusopetus ja ap-ip-toiminta	1 062 471	348 946
Lukiokoulutus	444 571	188 543

Viitasaari		
Sopeutuspotentiaali (€), suhteessa:	Koko maahan	Kuntatyyppiin
Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut:	427 315	678 124
Kansalaisopistot	100 372	-8 603
Taiteen perusopetus yhteensä	303 604	347 805
Muu opetustoiminta	-10 328	-25 938
Kirjastot	10 970	-62 720
Liikunta ja ulkoilu	167 186	216 105
Nuorisotoiminta	207 372	219 845
Kulttuuripalvelut	-351 862	-8 369

Viitasaari		
Sopeutuspotentiaali (€), suhteessa:	Koko maahan	Kuntatyyppiin
Yleishallinto ja muut palvelut:	3 705 782	2 538 210
Yleishallinto ja vaalit	2 636 124	2 139 262
Yhdyskuntasuunnittelu	-41 197	24 223
Rakennusvalvonta	52 078	2 592
Asumisen turvaaminen	292 785	230 467
Ympäristönsuojelu	50 622	11 995
Liikenneväylät	-370 522	-207 790
Puistot ja yleiset alueet	-46 679	26 971
Maaomaisuuden hallinta	936 970	95 816
Maa- ja metsätilat	40 151	149 854
Joukkoliikenne	-691 111	-100 142
Elinkeinoelämän edistäminen yhteensä	324 200	187 178
Työllisyyspalvelut yhteensä	18 999	277 443
Energiahuolto	13 244	4 246
Jätehuolto	-6 759	-17 692
Vesihuolto	74 849	-37 731
Tila- ja vuokrauspalvelut	308 889	-52 689
Tukipalvelut	-58 240	-257 647
Ympäristöterveydenhuolto	168 920	61 931

Lähde: Valtiokonttori Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöstiedot palveluluokkakohtaisesti tiedonkeruu, tilinpäätös 2024.

Keinovalikoimaluonnos tilanne 1.6.2026

VIITASAARI

Pikkasen parempi periferia

Talousryhmän linjaus keinovalikoimasta

- Talouden tasapainottamisohjelma ajoittuu vuosille 2026-2029
- Taloustyöryhmä esittää hallitukselle ja edelleen valtuustolle, että
 - Valtuusto sitoutuu talouden saamiseen tasapainoon valtuuston toimikauden loppuun eli vuoteen 2029 mennessä. Tämä edellyttää tasapainottamisohjelman mukaisten noin 2,65 miljoonan euron toimenpiteiden täytäntöönpanoa.
 - Valtuusto, hallitus ja lautakunnat valmistelevat tasapainottamisohjelman keinot täytäntöönpantavaksi talousarviovalmistelujen yhteydessä hallintosäännön mukaisin päätöksentekovaltuuksin.
- Keinovalikoima pitää sisällään valtuustotason linjauksia, kaupunginhallituksen päätäntävällässä olevia toimenpiteitä, lautakuntien talousarviovalmisteluiden yhteydessä toteutettavia toimenpiteitä ja operatiivisessa toiminnassa viranhaltijapäätöksin toteutettavia toimenpiteitä.

Keinovalikoiman toimet ja eurot

- Seuraaville dioille on koottu palvelualueittain tasapainottamisohjelmaan sisältyvä keinovalikoima.
- Lisäksi on esitetty toimet, jotka ovat olleet valmistelussa mukana, mutta talousryhmä on linjannut tässä vaiheeksi ne toimiksi, joita ei oteta mukaan talouden tasapainottamisohjelmaan.
- Keinojen eurovaikutukset on esitetty palvelualueittaisilla dioilla kumulatiivisena eurovaikutuksena vuosien 2026-2029 aikana eli kuinka paljon kyseinen toimi säästää euroja yhteensä koko 4 vuoden aikana. Toimien kumulatiivinen vaikutus vuosien 2026-2029 aikana on yhteensä noin 7,7 milj. euroa. Näin paljon listalla olevat toimet sitovat kaupungin rahaa tai tuovat vähemmän tuloja koko 4 vuoden aikana, jos ne jätetään toteuttamatta.
- Lisäksi on esitetty toimien vuositason eurovaikutukset sen mukaisesti, kuinka paljon lisää edellisen vuoden päälle tehtävät uudet toimet sopeuttavat taloutta. Talousohjelman sopeutustarpeeksi on määritelty yhteensä noin 3 milj. euroa.
- Tällä hetkellä listalla olevat toimet sopeuttavat taloutta noin 2,65 milj. euroa. Sopeutustarve vaatisi siis näiden kaikkien toimien toteuttamista. Jos jotain toimia jätetään toteuttamatta, vaatii se tilalle joitain vaihtoehtoisia toimia.

Keinot, jotka eivät ole mukana tässä esityksessä

- Ohjausryhmä on linjannut, että seuraavia keinoja ei käytetä tässä vaiheessa talouden sopeutukseen, vaikka ne ovat olleet valmistelussa esillä.
- Käyttämättä jätettyjen keinojen yhteenlaskettu sopeutuspotentiaali on noin 550.000 euroa/v.

Keinot, jotka olivat valmistelussa esillä, mutta joita ei käytetty tai supistettiin

Kylien kehittämisrahan leikkaus supistettiin 8 000 eurosta/v 4 000 euroon/v.
Avoimen varhaiskasvatuksen lakkauttaminen, vaikutus 40 000 euroa/v
Kotihoidon tuen kuntalisän lakkauttaminen, vaikutus 40 000 euroa/v
APIP-toiminnan lakkauttaminen, vaikutus 265 000 euroa/v
Ikäihmisten avoimen päivätoiminnan lopettaminen, vaikutus 31 000 euroa/v
Kiinteistöveroprosenttien nosto, vaikutus yhteensä 167 000 euroa/v
Yleinen kiint.vero%rakennukset 0,93 ->1,00
Yleinen kiint.vero%maa-alueet 1,30 ->1,35
Vakituisen asunnon kiint.vero 0,50 ->0,55
Muut asuinrakennukset 1,10 ->1,20

Keinovalikoima kaupunginhallitus/yleiset

				2026	2027	2028	2029
Palvelualue	Vastuualue	Toimenpide	Kokonaisvaikutus 2026-2029	Toimintakate	Toimintakate	Toimintakate	Toimintakate
KAUPUNGINHALLITUS/ YLEISET							
Kaupunginhallitus/yleiset		Luottamustoimielimien pienentäminen	3 000	-	-	-	3 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Vanhus- ja vammaisneuvoston yhdistäminen	6 000	-	2 000	2 000	2 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Kokoustarjoilujen vähentäminen	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Henkilöstöetujen yhtenäistäminen	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Kaupunginhallitus /yleiset		Ostopalveluiden vähentäminen (juridiset palvelut, jne.)	45 000	-	15 000	15 000	15 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Työterveyshuollon sopimuksen kattavuuden pienentäminen	120 000	-	40 000	40 000	40 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Kannatusjäsenyyksien vähentäminen	10 500	1 500	3 000	3 000	3 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Lehti-ilmoitusten vähentäminen	35 000	5 000	10 000	10 000	10 000
Kaupunginhallitus /yleiset		Paperisten lehtitilausten lopettaminen kaikissa yksiköissä	13 500	-	4 500	4 500	4 500
Kaupunginhallitus/yleiset		Kuntalehden tilaus päättäjille lopetetaan	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Lehti- ja kirjatilausten vähentäminen	36 000	6 000	10 000	10 000	10 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Toimistotarvikkeiden tilaamisen minimointi	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Merkkipäivämuistamisista luopuminen	6 000	-	2 000	2 000	2 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Kukkaostojen ja koristelujen vähentäminen	3 600	600	1 000	1 000	1 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Paikallisten sopimusten uudelleenarvointi	-	-	-	-	-
Kaupunginhallitus /yleiset		Hankintojen tehostaminen	65 000	5 000	20 000	20 000	20 000
Kaupunginhallitus/yleiset		Täyttölupamenettelyn käyttöönotto	-	-	-	-	-
KAUPUNGINHALLITUS YHTEENSÄ			403 600	33 100	122 500	122 500	125 500

Keinovalikoima hallintopalvelut

				2026	2027		2028		2029
Palvelualue	Vastuualue	Toimenpide	Kokonaisvaikutus 2026-2029	Toimintakate	Toimintakate		Toimintakate		Toimintakate
HALLINTOPALVELUT									
Hallintopalvelut	Taloushallinto	Pankkipalvelujen tarkistaminen	3 500	500	1 000		1 000		1 000
Hallintopalvelut	Taloushallinto	Pelkkien verkkolaskujen vastaanottoon siirtyminen	12 500	500	10 000		1 000		1 000
Hallintopalvelut	Tietohallinto	IT-järjestelmäarkkitehtuurin tarkistaminen	17 000	2 000	5 000		5 000		5 000
Kaikki palvelualueet	Päätöksenteon tuki	Toimistotehtävien tarkastelu ja tarkoituksenmukaiset	245 000	10 000	25 000		105 000		105 000
HALLINTOPALVELUT YHTEENSÄ			278 000	13 000	41 000		112 000		112 000

Keinovalikoima elinvoimapalvelut

				2026	2027	2028	2029
Palvelualue	Vastuualue	Toimenpide	Kokonaisvaikutus 2026-2029	Toimintakate	Toimintakate	Toimintakate	Toimintakate
ELINVOIMAPALVELUT							
Elinvoimapalvelut	Työllisyys	Tuunari-pajan toiminnan lopettaminen ja työllisyyspalveluiden uudelleenjärjestely v. 2028 alkaen	1 001 000	120 000	257 000	312 000	312 000
Elinvoimapalvelut	Einvoima	Sydänsuomessa -alueyhteistyön supistaminen	10 000	-	-	5 000	5 000
Elinvoimapalvelut	Einvoima	Palveluliikenteen vähentäminen	82 000	-	22 000	30 000	30 000
Elinvoimapalvelut	Einvoima	Kylien kehittämisrahan määrärahan vähennys	12 000	-	4 000	4 000	4 000
Elinvoimapalvelut	Einvoima	Markkinointitoimien karsiminen	30 000	-	10 000	10 000	10 000
ELINVOIMAPALVELUT YHTEENSÄ			1 135 000	120 000	293 000	361 000	361 000

Keinovalikoima sivistys- ja hyvinvointipalvelut

				2026	2027	2028	2029
Palvelualue	Vastuualue	Toimenpide	Kokonaisvaikutus 2026-2029	Toimintakate	Toimintakate	Toimintakate	Toimintakate
SIVISTYS JA HYVINVOINTI							
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Varhaiskasvatus	Varhaiskasvatuksen vaaterahan lopettaminen	24 000	-	8 000	8 000	8 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Varhaiskasvatus	Varhaiskasvatusjohtajan ja päiväkodin johtajan tehtävien yhdistäminen	102 000	12 000	30 000	30 000	30 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Varhaiskasvatus	Sakkomaksujen käyttöönotto perumattomien hoitoaikojen osalta	34 000	4 000	10 000	10 000	10 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Varhaiskasvatus	Päiväkotiyksiköiden yhdistäminen uuteen päiväkotiin	330 000	-	70 000	130 000	130 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Varhaiskasvatus	Ryhmäavustajien vähentäminen päiväkodeissa	315 000	-	105 000	105 000	105 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Kymönkosken koulunkäynninohjaajaresurssi 1.8.2026 alkaen - 1htv	120 000	15 000	35 000	35 000	35 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Koulunkäynninohjaajien osa-aikaprosenttien tarkastaminen	22 400	3 200	6 400	6 400	6 400
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Tuntijaon vähentäminen -3 vt 1.8.2026 alkaen	60 219	7 344	17 625	17 625	17 625
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Valinnaisaineiden aloitusryhmäkoon kasvattaminen 7 -> 10	9 450	1 350	2 700	2 700	2 700
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	APIP-toiminnan asiakasmaksujen korottaminen 1.8.2026 alkaen	79 000	10 000	23 000	23 000	23 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Tarvikeostojen vähentyminen oppilasmäärän vähentyessä - 10 %	168 000	-	38 000	56 000	74 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Yläkoulun muuttuminen 1.8.2026 kaksisarjaiseksi	205 000	25 000	60 000	60 000	60 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Muu tunti kehysvähennys	290 000	35 000	85 000	85 000	85 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Opettaja- ja ohjaaja/avustajaresurssin väheneminen oppilasmäärän vähentyessä	246 000	-	37 000	94 000	115 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Kalusto ym. kuluvähennys	60 000	-	20 000	20 000	20 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Perusopetus	Huopanan opettajaresurssi 1.8.2027 alkaen -1 htv	104 400		18 000	43 200	43 200

Keinovalikoima sivistys- ja hyvinvointipalvelut

				2026	2027		2028		2029
Palvelualue	Vastuualue	Toimenpide	Kokonaisvaikutus 2026-2029	Toimintakate	Toimintakate		Toimintakate		Toimintakate
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Kirjastotoiminta	Henkilöstöllisen aukiolon vähentäminen 2028 (vaikutus ostopalveluun)	74 000	-	-		37 000		37 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Kansalaisopisto	Kurssimaksujen korottaminen 1.8.2026 alkaen	21 000	3 000	6 000		6 000		6 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Kansalaisopisto	Vähennetään tarjottavia kursseja 10 % 1.8.2026 alkaen, 10 % 1.8.2027 alkaen	96 000	8 000	24 000		32 000		32 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Musiikkiopisto	Korotetaan musiikin yksilöopetuksen lukukausimaksuja 1.8.2026 alkaen	7 000	1 000	2 000		2 000		2 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Musiikkiopisto	Supistetaan toimintaa luopumalla harvinaisempien soittimien opetuksesta 1.8.2026 alkaen	7 000	1 000	2 000		2 000		2 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Musiikkiopisto	Jätetään täyttämättä virkaopettajan virka 1.8.2026 alkaen	42 000	6 000	12 000		12 000		12 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Musiikkiopisto	Uudistetaan maksuttomien tutustumistuntien mallia	1 600	250	450		450		450
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Liikunta	Liikunta-avustusten määrärahan vähennys	48 000	-	16 000		16 000		16 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Liikunta	Uimahalli- ja kuntosalimaksujen korottaminen, alennuskorttien/maksuluokkien vähentäminen 1.1.2027	24 000	-	8 000		8 000		8 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Liikunta	Koliman leirikeskuksen myynti	145 000	-	115 000		15 000		15 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Kulttuuri	Kulttuuriavustusten leikkaus	30 000	-	10 000		10 000		10 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Nuorisopalvelut	Nuorisotoimen avustusten ja stipendirahojen leikkaus	6 000	-	2 000		2 000		2 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Nuorisopalvelut	Nuorten palveluiden uudelleenarviointi	213 000	-	10 000		53 000		150 000
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	Nuorisopalvelut	Kartanon kiinteistön purkaminen osana varhaiskasvatuksen tilamuutoksia.	63 000	-	21 000		21 000		21 000
SIVISTYS JA HYVINVOINTI YHTEENSÄ			2 947 069	132 144	794 175		942 375		1 078 375

Keinovalikoima elinympäristö ja asuminen

				2026	2027	2028	2029
Palvelualue	Vastuualue	Toimenpide	Kokonaisvaikutus 2026-2029	Toimintakate	Toimintakate	Toimintakate	Toimintakate
ELINYMPÄRISTÖ JA ASUMINEN							
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Tilapalvelu	Koulutuskiihteistöstä luopuminen	360 000	30 000	110 000	110 000	110 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Tilapalvelu / Ruoka- ja puhtauspalvelut	Keskusvarastotoiminnan kehittäminen	85 000	10 000	25 000	25 000	25 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Puhtauspalvelut	Sivoustyön mitoitusten kevennys	280 000	40 000	80 000	80 000	80 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Tilapalvelu	Nuorisotilojen uudelleenjärjestely. Keinovalikoimassa nuorisotalon purku + korvaavien tilojen selvitys.	40 000	-	-	-	40 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Tilapalvelu / Kaupungin hallitus	Tarpeettomien pienempien kiihteistöjen/määräalojen realisointi	20 000	10 000	10 000	-	-
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Tilapalvelu / Kaupungin hallitus	Vajaakäyttöisten ja tyhjien kiihteistöjen purku/myynti (salkku 3). Luovutaan osakekiihteistöistä ja Harhalan kiihteistöstä (euroissa huomioitu toimintakate). Osakekiihteistöjen tasearvo 114.000 € (v. 2025 lukema).	90 000	-	30 000	30 000	30 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Kunnossapito / Liikuntapaikkahoitajat	Liikuntapaikkojen tarkastelu ja ylläpitomitoitusten määrittely, latuhoidon resurssoinnin tarkastaminen ja ulkoistaminen urakoitsijoille (vaikutusarvio -2 htv)	240 000	30 000	70 000	70 000	70 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Ruokapalvelut	Elintarvikehankintojen ohjaus halvempiin elintarvikkeisiin, elintarvikehankintojen sopeutus laskevaan lapsi- ja oppilasmäärään.	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Kunnossapito	Hulevesimaksun käyttöönotto, valtuuston päätös on jo tehty	115 000	25 000	30 000	30 000	30 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Kunnossapito / tilapalvelu	Tilapalvelun ja kunnossapidon varikoiden yhdistäminen Satamatielle	33 000	-	11 000	11 000	11 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut /	Hallinto	Tiloihin uudelleenjärjestely	85 000	10 000	25 000	25 000	25 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Kunnossapito / Tilapalvelu	Yleisten nurmi-alueiden hallittu luonnonniitylle jättäminen, robottiruohonleikkureiden hyödyntäminen kiihteistöillä	19 000	4 000	6 000	6 000	3 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Tilapalvelu	Talotekniikan suunnitelmallisempi käyttö, huolto ja ylläpito	70 000	10 000	20 000	20 000	20 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Kunnossapito	Yksityiseavustuksien vähentäminen	60 000	-	20 000	20 000	20 000
Elinympäristön ja asumisen palvelut	Hallinto	Kaupungin lisensseistä säästäminen	64 000	16 000	16 000	16 000	16 000
ELINYMPÄRISTÖ JA ASUMINEN YHTEENSÄ			1 601 000	195 000	463 000	453 000	490 000

Keinovalikoima ympäristöpalvelut

				2026	2027		2028		2029
Palvelualue	Vastuualue	Toimenpide	Kokonaisvaikutus 2026-2029	Toimintakate	Toimintakate		Toimintakate		Toimintakate
YMPÄRISTÖPALVELUT									
Ympäristöpalvelut	Rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja ympäristöterveysvalvonta	Taksojen korotus 3 %	7 800	-	2 600		2 600		2 600
Ympäristöpalvelut	Kaikki	Kiinnostuneiden naapurikuntien liittyminen yhteistoimintaan	-	-	-		-		-
Ympäristöpalvelut	Rakennusvalvonta	Henkilöstöresurssin vähentäminen	25 800	-	-		-		25 800
YMPÄRISTÖPALVELUT YHTEENSÄ			33 600	-	2 600		2 600		28 400

Keinovalikoima yhteensä koko kaupunki, kumulatiivinen 2026-2029

Palvelualueet yhteensä	Kokonaisvaikutus 2026-2029	2026	2027	2028	2029
KAUPUNGINHALLITUS/ YLEISET	403 600	33 100	122 500	122 500	125 500
HALLINTOPALVELUT	278 000	13 000	41 000	112 000	112 000
ELINVOIMAPALVELUT	1 135 000	120 000	293 000	361 000	361 000
SIVISTYS JA HYVINVOINTI	2 947 069	132 144	794 175	942 375	1 078 375
ELINympäristö JA ASUMINEN	1 601 000	195 000	463 000	453 000	490 000
YMPÄRISTÖPALVELUT	33 600	0	2 600	2 600	28 400
Viitasaaren kaupunki yhteensä	6 398 269	493 244	1 716 275	1 993 475	2 195 275
Verotulot			2027	2028	2029
Kunnallisveroprosentin nosto 0,4 %-yks.	8,40 -> 8,80		394 000	463 000	456 000
Yhteensä	1 313 000		394 000	463 000	456 000
Sopeutus ja verorahoitus yhteensä	7 711 269	493 244	2 110 275	2 456 475	2 651 275

Keinovalikoima yhteensä koko kaupunki, vuositason vaikutus 2026-2029

Uusien toimenpiteiden vuosittainen kohdentuminen	Yhteensä	2026	2027	2028	2029
KAUPUNGINHALLITUS/ YLEISET	125 500	33 100	89 400	-	3 000
HALLINTOPALVELUT	112 000	13 000	28 000	71 000	-
ELINVOIMAPALVELUT	361 000	120 000	173 000	68 000	-
SIVISTYS JA HYVINVOINTI	1 078 375	132 144	662 031	148 200	136 000
ELINYMPÄRISTÖ JA ASUMINEN	490 000	195 000	268 000	- 10 000	37 000
YMPÄRISTÖPALVELUT	28 400	-	2 600	-	25 800
VERORAHOITUS	456 000		394 000	69 000	- 7 000
Yhteensä	2 651 275	493 244	1 617 031	346 200	194 800

- Keinovalikoiman toimet sopeuttavat taloutta vuonna 2026 voimassa olevaan talousarvioon verrattuna noin 493 000 euroa.
- Vuodelle 2027 sopeutusta tulee lisää vuoden 2026 päälle noin 1,6 milj. euroa, vuodelle 2028 346 200 euroa ja vuodelle 2029 vielä 194 800 euroa. **Kokonaisuutena sopeutustoimet ovat yhteensä noin 2,65 milj. euroa.**
- Verorahoituksen vaikutus veroperusteiden korottamisen myötä on vuonna 2027 394 000 euroa kaupungin verotuloja lisäävä. Koska osa vuonna 2027 isommalla veroprosentilla kerätyistä kunnallisveroista tilittyy kaupungille vasta vuonna 2028, on kunnallisverotuottoja lisäävä vaikutus vielä sinä vuonna noin 70 000 euroa lisää. Kokonaisuutena 0,4 %-yksikön veronkorotus lisää kaupungin kunnallisverotuottoja vajaa 460 000 euroa vuodessa.

Tuloveroprosentin muutosvaikutus veroennusteeseen

Muutos %-yks.	Tulovero-%	Vaikutus vuodelle 2027	Vaikutus vuosille 2027- 2029
0,0	8,40	0 t€	0 t€
+0,1	8,50	+98 t€	+328 t€
+0,2	8,60	+197 t€	+657 t€
+0,3	8,70	+295 t€	+985 t€
+0,4	8,80	+394 t€	+1.313 t€
+0,5	8,90	+492 t€	+1.641 t€
+0,6	9,00	+591 t€	+1.970 t€

Toimenpiteiden riittävyys

FCG painelaskelma valituilla sopeutustoimilla

VIITASAARI

Pikkasen parempi periferia

Talousryhmän sopeutuspakettiin valitsemien keinojen taloudellinen vaikutus talouden tasapainottamiskaudella 2026-2029 on noin 2,65 miljoonaa euroa.

Keinot ovat pysyviä toimintakatetta parantavia sekä verorahoitusta lisääviä kokonaisuuksia.

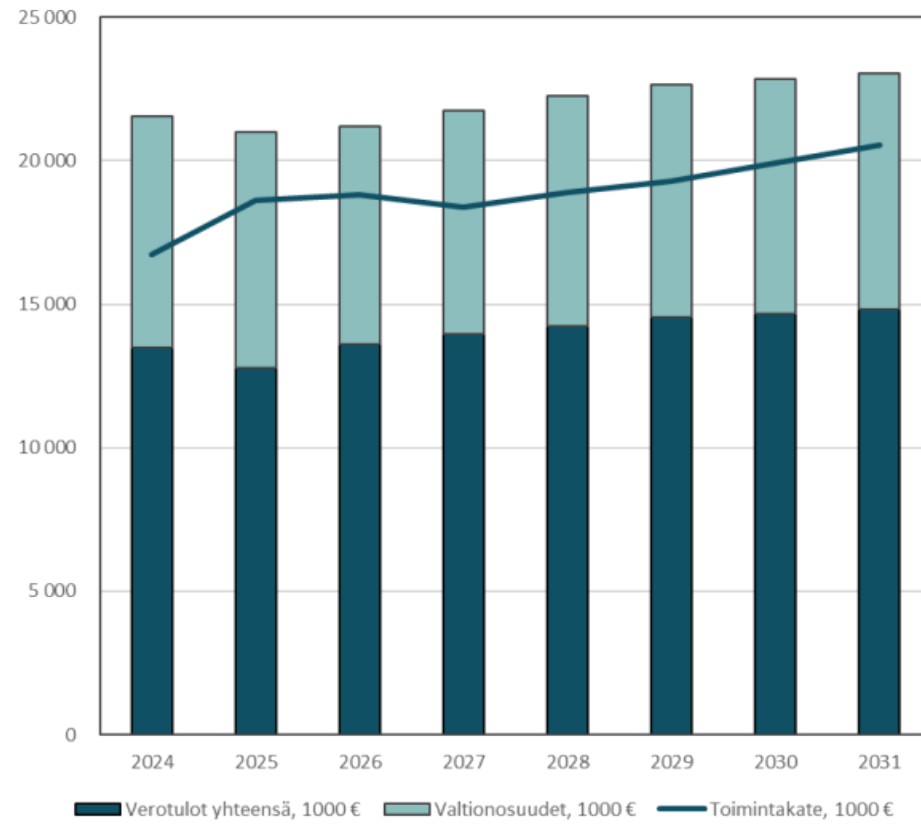
Keinovalikoiman toimien täytäntöönpanon jälkeen Viitasaaren kaupungin talous on jälleen tasapainoisemmalla ja talouden kannalta kestävämmällä uralla, mutta toimet eivät vielä riitä saamaan taloutta tasapainoon kasvaneen poistotason vuoksi.

Tasapainoon pääseminen vaatii lisää menotason sopeuttamista tai tulorahoituksen lisäämistä. Lisäksi tasapainon säilyttäminen edellyttää tiukkaa taloudenpitoa, toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja keinovalikoiman toimien toteutumisen aktiivista seurantaa. Toimintakatteen kasvu ei voi lähteä tasapainotuksen jälkeen uudelleen kasvuun vaan pitää pystyä pitämään selvästi alle 3 %:n vuositason.

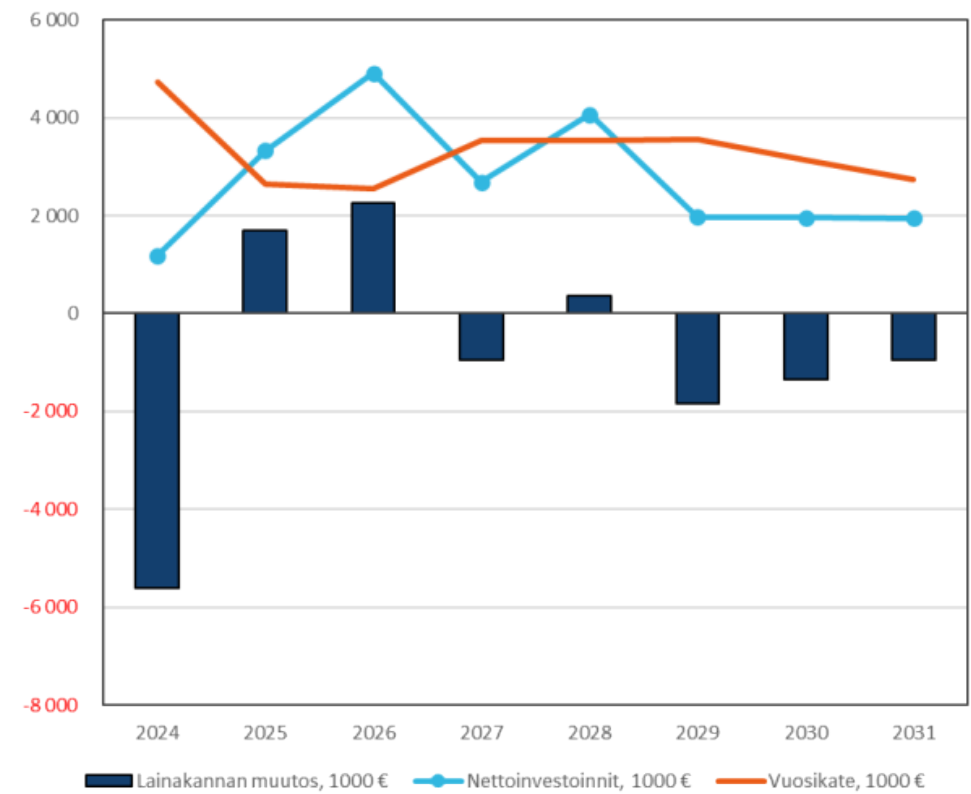
Viitasaari								
Väestöennusteena: Tilastokeskus 2024 (vuoden 2025 toteumalla oikaistu)								
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Asukasluku	5 764	5 695	5 607	5 535	5 469	5 405	5 342	5 289
Veroprosentti	8,40	8,40	8,40	8,80	8,80	8,80	8,80	8,80
Toimintakate, 1000 €	-16 713	-18 613	-18 824	-18 384	-18 876	-19 276	-19 904	-20 542
...josta sopeutus			493	1 223	277	202	0	0
Toimintakatteen muutos, 1000 €	-793	-1 900	-211	440	-493	-400	-628	-638
...muutos, %:a	5,0 %	11,4 %	1,1 %	-2,3 %	2,7 %	2,1 %	3,3 %	3,2 %
Kunnallisvero, 1000 €	8 967	8 371	9 083	9 326	9 498	9 683	9 720	9 788
Kiinteistövero, 1000 €	2 103	2 097	2 095	2 106	2 116	2 127	2 139	2 150
Osuus yhteisöveron tuotosta, 1000 €	2 434	2 309	2 436	2 509	2 636	2 735	2 817	2 901
Verotulot yhteensä, 1000 €	13 504	12 777	13 614	13 940	14 250	14 545	14 676	14 839
Verotulojen muutos, 1000 €	710	-727	838	326	310	294	131	163
...muutos, %:a	5,6 %	-5,4 %	6,6 %	2,4 %	2,2 %	2,1 %	0,9 %	1,1 %
Valtionosuudet, 1000 €	8 029	8 208	7 586	7 818	7 999	8 121	8 152	8 210
Valtionosuuksien muutos, 1000 €	-1 705	179	-622	232	181	122	31	58
...muutos, %:a	-17,5 %	2,2 %	-7,6 %	3,1 %	2,3 %	1,5 %	0,4 %	0,7 %
Verorahoitus yhteensä, 1000 €	21 533	20 985	21 200	21 758	22 249	22 666	22 828	23 049
Verorahoituksen muutos, 1000 €	-994	-548	215	558	492	416	162	221
...muutos, %:a	-4,4 %	-2,5 %	1,0 %	2,6 %	2,3 %	1,9 %	0,7 %	1,0 %
Käyttökate, 1000 €	4 820	2 372	2 376	3 374	3 373	3 390	2 924	2 507
Rahoituserät, 1000 €	-90	280	173	156	163	180	218	226
Vuosikate, 1000 €	4 730	2 652	2 549	3 530	3 536	3 570	3 141	2 733
Poistot ja arvonalentumiset, 1000 €	3 579	4 075	5 380	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Tilikauden tulos, 1000 €	1 137	-1 423	-2 831	-470	-464	-430	-859	-1 267
Tilinpäätössiirrot, 1000 €	1 130	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ali/ylijäämä, 1000 €	7	-1 423	-2 831	-470	-464	-430	-859	-1 267
Kertynyt ali/ylijäämä, 1000 €	26 348	25 055	22 224	21 755	21 291	20 861	20 003	18 735
Kertynyt ali/ylijäämä, €/as	4 571	4 400	3 964	3 930	3 893	3 860	3 744	3 542
Nettoinvestoinnit, 1000 €	1 189	3 332	4 916	2 687	4 065	1 967	1 956	1 946
Lainakanta, 1000 €	5 058	6 746	9 016	8 056	8 409	6 577	5 239	4 286
Lainakannan muutos, 1000 €	-5 613	1 687	2 270	-960	352	-1 832	-1 338	-953
Lainakanta, €/as	878	1 185	1 608	1 456	1 538	1 217	981	810

Talous sopeutustoimilla

Toimintakate ja verorahoitus, 1000 €

Nettoinvestoinnit, vuosikate ja lainakannan muutos, 1000 €

Sopeutustoimien toteutumisen seuranta

- Viitasaaren kaupungin talouden sopeuttamisen tarve tulevina vuosina on merkittävä, jopa 10-15 % toimintakatteesta. Tilanne edellyttää muutosvalmiutta toteuttaa tarvittavat toimenpiteet. Etenkin toiminnan/tehtävien uudelleen organisointiin ja rakenteellisiin muutoksiin liittyvät toimet vaativat työtä ja sovittujen toimien vastuuttamista.
- Vähintään yhtä tärkeä osa prosessia on suunniteltujen toimenpiteiden toteutumisen seuranta ja se, kuinka tehdyt toimenpiteet alkavat vaikuttamaan talouteen. Aktiivinen seuranta mahdollistaa sen, että tarvittaessa tilanteeseen voidaan ajoissa reagoida korvaavilla toimenpiteillä. **Tärkeää on myös seurata sitä, että samaan aikaan kun toteutetaan sopeutustoimia ei muilla lisäyksillä tai toiminnan laajennuksilla "syödä pois" sopeutustoimien vaikutuksia. Tässä taloudellisessa tilanteessa ns. "uusista avauksista" tulee kieltäytyä tai vähintään suhtautua niihin hyvin kriittisesti.**
- Valtuuston päätösten toteutumisen seuranta tapahtuu osavuosikatsausten ja tilinpäätösten (toimintakertomusten) yhteydessä. Tarkastuslautakunta arvioi omalta osaltaan valtuuston päätösten täytäntöönpanoa ja toteutumista.
- Tasapainotusohjelman toteutuksesta raportoidaan kaupunginhallitukselle säännöllisesti osavuosikatsausten yhteydessä.
- Talouden tasapainottamisen ohjausryhmän on mahdollista jatkaa toimintaansa ohjaten keinojen valmistelua ja varmistaen, että valtuuston asettamat linjaukset toteutuvat esitetyssä aikataulussa.